

Investera i vår välfärd

- punktsammanfattning

Välfärdsrådslagets rapport till
Socialdemokratiska partistyrelsen

Huvudförslag

1. Välfärdens finansiering – en starkare arbetslinje

Förslag

- Grundläggande för en god välfärd är att fler kommer i arbete och att antalet arbetande timmar ökar. Välfärdens verksamheter måste tillåtas ta en större andel i anspråk av de gemensamma resurserna.
- Vår huvudstrategi för att möta de ökade kostnader i välfärden som uppstår inom 15 – 20 år när antalet äldre över 80 år ökar kraftigt är en starkare arbetslinje som ger ökade skatteinkomster till välfärden. Det handlar om en konsekvent politik för fler i arbete och för att ge alla som vill och kan möjlighet att arbeta mer.
- Välfärdens kvalitet måste utvecklas snabbare än kostnaderna. Det kräver investeringar så att varje skattekrona kan användas effektivare.
- Ta tillvara personalens idéer, satsa på kompetensutveckling och bra chefer. Ge personalen större inflytande över sin egen tid och utveckla självstyrande enheter.
- Skapa branchprogram för välfärdssektorn för att ta till vara ny teknik, forskning och innovationer från alla samhällsområden för att utveckla och effektivisera välfärdens verksamheter.
- Investera i förebyggande och hälsofrämjande insatser som friskvård, tillgängligt boende för äldre, minska fallolyckor, få bort överanvändning av läkemedel för att få lägre kostnader i framtiden.
- För att klarar en välfärd av hög kvalitet med en solidarisk finansiering behöver vi även i framtiden vara beredda att betala höga skatter med en stabil skattemodell som ger trygga inkomster och effektiv kamp mot skattefusk.

2. Välfärd i medborgarnas tjänst

Förslag

- Det är medborgarnas rätt till kvalitet och resultat liksom service, inflytande och tillgänglighet som ska stå i fokus. Kvalitet och rättvis fördelning är viktigare än driftsformer.
- Skapa ett nationellt certifieringssystem inom hälso- och sjukvården för alla offentligt finansierade utförare och inför motsvarande kvalitetssäkring i förskola, skola, äldre-handikappomsorgen, oavsett huvudman.
- Alla verksamheter ska vara skyldiga att göra kvalitetsredovisningar, delta i öppna jämförelser och i nationella kvalitetsregister som är tillgängliga för alla medborgare.
- För alla välfärdsverksamheter bör utarbetas nationella riktlinjer för vilka metoder och arbetssätt som vilar på forskningsresultat och som ger resultat.
- Skapa ett *Medborgarkontor Plus* i alla kommuner, gemensamt för stat, kommun och landsting, där det för medborgarna är lätt att hitta rätt mellan olika system, myndigheter och kommunala verksamheter. Medborgarna ska ha en dörr in till alla offentliga finansierade verksamheter. Där ska medborgarna också få information och rådgivning om kvalitetsredovisningar och jämförelser mellan olika verksamheter och utövare.
- Ge var och en rätt till inflytande och valfrihet. Finns underlag för fler utförare ska medborgarna ha rätt att välja mellan olika alternativ, såväl mellan olika offentliga verksamheter som mellan offentliga, privata, kooperativa och andra alternativ.
- Etablering av nya aktörer ska ske efter behov och ersättningsmodeller utformas så skattemedel används effektivt.
- Rätt att påverka, bli delaktig och få sina individuella önskemål tillgodosedda ska gälla i alla verksamheter.
- Ge personalen incitament för att utveckla verksamheten som självstyrande enheter där överskott kan komma verksamheten och de anställda till del.
- Lagen om offentlig upphandling ska inte användas inom vård och omsorg. Kvalitet, kontinuitet och störst nytta för medborgarna måste gå före lägsta pris. Privata, offentliga, kooperativa, ideella organisationer och personalägda enheter ska ges rättvisa och likvärdiga villkor.

- Inför en lag om investeringsskydd så att offentlig verksamhet inte kan slumpas bort till privat ägare till underpris eller skattemedel avsedda för välfärd går till orimliga vinstuttag i privata företag.
- Gör en tydlig åtskillnad mellan offentlig och privat finansiering i alla välfärdens verksamheter. Vill ett privat företag eller offentlig driven verksamhet erbjuda tilläggstjänster utöver det offentliga åtagandet som betalas av skattemedel ska det ske i separata företag och fullt ut finansieras privat. Man ska inte behöva betala extra för att få bra kvalitet i den offentligt finansierade välfärden.

3. Fler professionella välfärdsarbetare

Förslag

- Välfärdssektorn ska bestå av mönsterarbetsplatser med konkurrenskraftiga löner, rimliga arbetstider, en god och jämställd arbetsmiljö, utvecklingsmöjligheter, ledarskap och en arbetsorganisation som fullt ut tar tillvara personalens kompetens och vilja att utveckla verksamheten.
- Grundläggande är att det finns resurser för att kunna göra ett bra jobb men det handlar även om effektivare rutiner som frigör mer tid för att stärka kvaliteten i välfärden.
- Bygg ut och stärk kvaliteten i välfärdens utbildningar i såväl gymnasieskola, eftergymnasial yrkesutbildning som högskoleutbildning så att de kan möta välfärdssektorns långsiktiga behov.
- Ge anställda i välfärdssektorn möjlighet till kompetensutveckling, vidareutbildning och karriärutveckling. Utarbeta kompetensutvecklingsprogram tillsammans med parterna. Ny kompetens och större ansvar ska premieras i utvecklingsmöjligheter och ökad lön.
- Alla kommuner, landsting och all statlig verksamhet ska ha en konkret plan med en fastställd tidpunkt då alla anställda som så önskar ska erbjudas heltid.
- Meddelarskydd och kollektivavtal ska gälla för all personal inom vård, omsorg och skola som är offentligt finansierad oavsett om arbetsgivaren är privat eller offentlig.
- Utveckla särskilda ledarskapsprogram på högskolenivå för chefer inom välfärdens verksamheter.
- Tillsätt en framtidsdelegation för att trygga framtidens rekryteringsbehov.

4. Nytt samhällskontrakt för att säkra socialförsäkringarna för framtiden

Förslag

- Skapa långsiktiga spelregler tillsammans med parterna på arbetsmarknaden om socialförsäkringarnas framtida utformning. Bärande principer bör vara en sjukförsäkring som ger bra inkomsttrygghet vid sjukdom, en rättvis och solidarisk riskspridning samt en tydlig arbetslinje med fungerande system för rehabilitering och stöd för att komma vidare till arbete.
- Den allmänna sjukförsäkringen ska finansieras solidariskt. Avtals- och medlemsförsäkringar kan vara ett komplement även i framtiden men inte ersätta en stark allmän socialförsäkring.
- Ersättningsnivån bör vara 80 % för flertalet löntagare.
- I en prioritering bör höjt tak gå före höjda ersättningsnivåer.

5. Broar framåt

– ny politik för att ge sjukskrivna och dem av oss som står långt från arbetsmarknaden nya chanser att gå vidare

Förslag

- En starkare arbetslinje som alltid sätter arbete och aktivitet främst.
- Samhället ska ta ansvar för att alla som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa står utan arbete ges nya möjligheter att komma vidare till arbete.
- För att säkra arbetslinjen vill vi se en ny modell där rehabilitering och aktiva insatser för långtidssjukskrivna som är anställda sker i arbetslivet och där parterna har en central roll.
- Ta initiativ till en överenskommelse mellan staten och parterna på arbetsmarknaden med ekonomiska drivkrafter för parterna att sluta omställningsavtal som garanterar sjukskrivna som är anställda rehabilitering, anpassat arbete eller möjligheten att byta arbetsgivare eller bransch.
- Omställningsavtalen bör omfatta såväl aktiva och tidiga insatser för de som är sjukskrivna som förebyggande insatser för att förhindra att ohälsa uppstår.
- Personer som saknar anställning eller där insatser inom ramen för omställningsavtalen inte varit tillräckliga ska erbjudas en ny modell, *Kraftsam*, med ett nytt arbetssätt med individuell handledning och skräddarsydda insatser. Samhällets resurser för att stödja dessa personer med behov av komplexa insatser bör samlas i en påse pengar för att kunna finansiera en insatsplan anpassad för varje individs behov.
- Denna nya modell bör byggas upp stegvis där det nya arbetssättet prövas och utvärderas löpande i pilotprojekt.
- Pilotprojekten kan resultera i en helt ny organisation där delar av försäkringskassan, arbetsförmedlingen och kommunernas insatser samlas under en gemensam huvudman.
- Se över regler och ersättningssystem i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen så att de underlättar för långtidssjukskrivna att aktivt söka och pröva nytt arbete. Drivkrafterna ska vara tydliga såväl för den enskilde att vara aktiv som för arbetsgivaren att skapa möjligheter till rehabilitering och arbetsträning.
- När alla insatser prövats måste andra aktiva insatser träda in med rimlig ersättning och lön. Ingen ska behöva bli utförsäkrad för att enbart hänvisas till socialbidrag.

- Arbete ska vara norm. Innan beslut fattas om tillfällig sjuk- och aktivitetsersättning ska först lönebidrag eller andra möjligheter till särskilt anställningsstöd ha prövats.
- Ingen under 50 år ska ”skrivas av” genom beslut om permanent sjuk och aktivitetsersättning utan istället erbjudas utbildning, anpassat arbete eller praktik.
- Unga under 30 år med funktionsnedsättning som trots stöd inte fått förankring i arbetslivet ska tillförsäkras särskilda utvecklingsanställningar.
- Som yttersta åtgärd behövs ett varaktigt system för en utvidgad arbetsmarknad som alternativ för de som står längst från arbetsmarknaden. Flera modeller bör prövas i samverkan med kommunerna, föreningsliv, ideella organisationer och tillsammans med arbetsmarknadens parter.

6. Människovärdet tillbaka - ny politik för ett värdigt liv

Förslag

- Utforma en ny politik för att minska fattigdom, missbruk och hemlöshet, som ger alla, även de mest utsatta, förutsättningar att komma vidare till arbete och egen försörjning.
- Stärka arbetslinjen med samlade resurser, personlig handledning och en individuell insatsplan för personer som omfattas av kommunens socialtjänst eller finns i sjukvården till följd av missbruk.
- Erbjud missbrukare rehabilitering, meningsfull sysselsättning och en väg in i arbete istället för sjukersättning och pensionering.
- Ge dem som är motiverade att bryta sitt missbruk vård omedelbart, senast inom två veckor. För varje missbrukare ska upprättas en individuell vårdplan där det ingår såväl sysselsättning, bostad, vård och ett nytt socialt nätverk.
- Även de som inte lyckas nå total drogfrihet ska ges ett värdigt liv exempelvis genom sprutbytesprogram och skadelindring.
- Ge hemlösa rätten till en bostad. Ingen ska behöva vara hemlös och tvingas sova ute.
- Kommunerna ska upprätta ett konkret program för hemlösa och erbjuda exempelvis tröskelboende där man successivt slussas in till eget boende.
- Alla hemlösa bör få ett personligt ombud som stöd i kontakter med socialtjänst, sjukvård, myndigheter och hyresvärdar.
- Göra det obligatoriskt för en hyresvärd att skriftligen i god tid innan meddela socialtjänsten om en barnfamilj hotas av vräkning
- Socialtjänsten ska ha resurser för dygnet-runt-bemannning för att ge unga hemlösa omedelbart stöd.
- Förskola, skola och socialtjänsten måste ta ett särskilt ansvar för att upptäcka och stödja barn och unga som växer upp i utsatta familjer. Samhällets skyddsnät i form av kontaktfamiljer, personliga ombud och samlade sociala insatser måste utvecklas.
- Erbjud barn och unga som mår dåligt, har psykiska och/eller missbruksproblem snabb och högkvalitativ vård och stöd.
- Stärka samverkan mellan skola, socialtjänst och landstinget.

- Skärpa tillsynen i LVU-hem eller s.k. Paragraf 12-hem för att säkerställa kvalitet och trygghet.
- Genomföra en ambitionshöjning och en samlad översyn av samhällets insatser för de mest utsatta. Utveckla det sociala arbetet genom satsning på forskning och vetenskapliga utvärderingar. Stärk professionen inom socialtjänsten med nationella riktlinjer och öppna jämförelser.
- Förnyad socialtjänstlag så att den kan ge det skydd som alla har rätt att få.

7. Investera i Sveriges barnfamiljer – ett jämställt föräldraskap

Förslag

- Målet är att på sikt nå en föräldraförsäkring där båda föräldrarna delar lika på ledigheten.
- Som ett steg på väg bör föräldraförsäkringen delas i tre lika delar. En tredjedel som tas ut av mamman, en tredjedel som tas ut av pappan och en tredjedel som båda föräldrarna har möjlighet att disponera.
- Höj taket i den tillfälliga föräldrapenningen för att öka pappornas möjlighet att ta sin del av ansvaret när barnet är sjukt.
- Ge båda föräldrarna möjlighet att var hemma gemensamt med föräldraförsäkringen den första månaden när barnet är nyfött.
- Se över reglerna så att de ger bättre förutsättningar för ensamstående föräldrar och anpassas till nya familjebildningar.
- Föräldrar som har barn växelvis boende hos sig ska ha delat barnbidrag.
- Huvudstrategin för att minska tidspressen för barnfamiljerna bör vara en förstärkt föräldraförsäkring.
- Utveckla föräldraförsäkringen så att den ger mer vardags tid med barnen även efter de första åren exempelvis för att besöka skolan eller chans till extra tid när barnen är i tonåren.
- Förstärk stödet till fattiga familjer och ensamstående föräldrar.
- Investera i förskola och skola för att förebygga ohälsa och stärk insatserna för familjer och barn som har det svårt genom att samordna kommuners och landstingens resurser och genom stöd till ideella organisationer.
- Alla aktiviteter i förskola och skola ska genomföras så att alla barn kan delta oberoende av föräldrarnas inkomst.

8. En skola för kunskap, respekt och lust att lära

Förslag

- Prioritera insatser i förskola och de tidiga åren och ta tillvara barns lust och nyfikenhet att lära redan i förskolan. All förskoleverksamhet oavsett form och huvudman ska kvalitetssäkras och vara skyldig att följa läroplan och ha utbildad personal.
- Följ upp och utvärdera varje barns kunskapsutveckling systematiskt varje termin från första årskurs så att brister upptäcks i tid. Resurser ska sättas in omedelbart för att ta igen kunskapsluckor. Extra insatser måste till om någon elev riskerar att inte nå målen.
- Skolan och hemmen ska ta ett gemensamt ansvar. Den individuella utvecklingsplanen ska vara skriftlig och bli ett verkligt kontrakt mellan skolan, eleven och hemmet.
- Nolltolerans ska råda mot mobbing och kränkande behandling. Ordningsregler som är utarbetade av lärare, elever och föräldrar tillsammans ska finnas i alla skolor. Lärare ska ha tydliga befogenheter att skapa trygghet och studiero.
- Inrätta ett Nationellt råd för vetenskapsbaserad metodutveckling som stöd för professionens val av metoder som ger resultat.
- Ge lärarna professionella och kvalitetssäkrade verktyg för uppföljning, exempelvis nationella prov. Prov och betyg ska användas för att följa upp om eleverna nått kunskapsmålen. Betyg ska därför vara målrelaterade.
- Barn ska inte de första skolåren utsättas för betyg eller betygsomdömen. Den individuella utvecklingsplanen ger bättre och mer heltäckande information än siffror och bokstäver i betygsdokument
- Socialdemokraterna bör söka långsiktiga uppgörelser över blockgränserna om läroplaner, nationella prov och betyg för att skapa stabila lösningar som har en bred förankring.
- Stärk fritidshemmen för att skapa en trygg lärmiljö och för att stimulera barnens utveckling. Fritidshemmen ska ha utbildad personal och små elevgrupper.
- Alla skolor bör erbjuda minst två timmars schemalagd läxläsning i veckan. Stöd i läxläsning får aldrig bli förbehållet dem som har råd att köpa sina barn läxhjälp.

- Skolan ska ha i uppdrag att utjämna skillnader och kompensera barn från hem som saknar studietradition. Lika chanser kräver olika resurser.
- Utveckla attraktiva *Magnetskolor* i de områden som har svårast förutsättningar genom att ge dem möjlighet att knyta till sig de bästa pedagogerna och den mest spännande pedagogiken.
- Förnya friskolesystemet. Alla elever ska ha rätt till en likvärdig utbildning. Därför ska alla skolor oavsett huvudman ha samma rättigheter och skyldigheter, verka under samma skollag och följa samma nationella läroplan, kursplan och betygssystem. Alla skolor ska vara öppna för alla elever och elever ska ha samma rättigheter oberoende av skola.
- Flytta fokus från konkurrens till samarbete. Inför obligatorisk samråd mellan kommunen och friskola. Ställ krav på ett samarbetsavtal där kommunen och friskolan kommit överens innan en friskola får etablera sig.
- Skärp reglerna så att skattemedel avsedda för barnens undervisning återinvesteras i skolan, stoppa etablering av skolor där det är uppenbart att trossamfund eller annan huvudman inte har förutsättningar att leva upp till kravet att undervisningen ska vila på vetenskap och följa en demokratisk värdegrund. Begränsa möjligheten att sälja ut kommunala skolor mot föräldrars, personals och elevers vilja.
- Gymnasieskolan behöver förnyas och särskilt fokus behöver nu riktas på att stärka yrkesutbildningarna. Innehållet ska anpassas till ett modernt arbetslivs behov och samverkan med arbetslivet utvecklas. Inför särskilda kursplaner i svenska, engelska och matematik anpassade för varje yrkesutbildning utan att högskolebehörigheten tas bort. Alla elever behöver gedigna kunskaper i kärnämnen.
- Se över systemet för etablering och dimensionering av gymnasieskolan för att bättre anpassa utbudet efter arbetslivets behov, undvika överetablering och få en tydligare arbetsfördelning mellan skolor och kommuner i regionen.
- Stimulera alla branscher att sluta färdigavtal för en snabbare övergång från utbildning till jobb. Utveckla *Introjobb* för unga med äldre erfarna som handledare. Inför motsvarande för studenter efter högskolan och satsa på *generationsväxlingsprogram* som ger unga chansen att gå parallellt med äldre på arbetsplatser där många närmar sig pension. Ge unga med funktionsnedsättning praktik och individuellt anpassade insatser för att stärka övergången till arbete efter studier.
- Sverige ska ha världens bästa pedagoger. Alla lärare ska vara utbildade, kompetenta och behöriga. Anställda lärare som saknar behörighet ska få komplettera så de får fullständig lärarexamen. Öppna för fler vägar in i läraryrket och trygghet för de som vill och behöver byta yrke. Inför AT-tjänstgöring för alla nya lärare och en

lärarauktorisering som bidrar till utveckling i yrket. Satsa på professionellt ledarskap både i skolan och i klassrummet.

9. Boende för social sammanhållning och en bättre miljö

Förslag

- Staten bör omedelbart ta initiativ för att få fart på bostadsbyggandet och minska bostadsbristen. Satsa på investeringsstöd för att få fler hyresrätter till rimliga kostnader.
- Skärp lagen om bostadsförsörjning så att kommunerna får ett tydligare ansvar för att öka tillgången till bostäder för unga, flyktingar och äldre samt för de som behöver flytta för att byta eller få ett nytt jobb.
- Alla kommuner ska vara skyldiga att ha en officiell bostadsförmedling eller i andra former erbjuda motsvarande service.
- Bostadsområden bör bestå av blandad bebyggelse och ha utrymme för både villor, radhus, bostadsrätter och hyreslägenheter. Det stärker den sociala sammanhållningen.
- Ge kommunen ökade befogenheter att styra till mer av blandade upplåtelseformer i lagstiftning om markanvisning och detaljplan. Satsa på kompletteringsbebyggelse med villor, radhus och bostadsrätter i områden som domineras av hyreslägenheter och bygg hyreslägenheter och bostadsrätter i villa- och radhusområden.
- Hyresrätten ska värnas som ett attraktivt alternativ för breda grupper. Nuvarande politik som driver hyresrätten mot socialt kategoriboende måste brytas. Slå vakt om allmännyttan, stoppa utförsäljning och ombildning där hyresrätten behövs mest och ha neutralitet mellan olika boendeformer så att hyresrätten inte missgynnas.
- Hyror ska sättas efter förhandlingar mellan parterna på bostadsmarknaden där hänsyn tas till både standard och läge. Nej till marknadshyror.
- Socialdemokraterna bör ta initiativ till en ny stadsbyggnadspolitik för fler attraktiva stadsmiljöer och bostadsområden med bra service och minskat bilberoende. Satsa på väl fungerande närmiljöer med bra skolor, social service och skapa nya mötesplatser för människor, föreningsliv och kultur. Koppla bostadsbyggande och ombyggnad till en hållbar och framtidsinriktad samhällsplanering som bejakar den täta staden.
- Ställ tydliga krav på energieffektivisering vid nybyggnad och ombyggnad. Boende ska kunna påverka sin egen förbrukning av el och värme och det ska avspegla sig på hyran om man bor i hyresrätt.
- Investera i ökad tillgänglighet för äldre och personer med funktionsnedsättning i befintlig bebyggelse och i lokaler för service och umgänge.

- Genomför ett - *Miljardprogram till miljonprogramområdena*. Ta initiativ till ett handslag mellan stat, näringsliv, kommuner och aktörerna på bostadsmarknaden så att den nödvändiga upprustningen av den fysiska miljön kombineras med offentliga och kommersiella investeringar som ger en attraktiv och trygg miljö. Tidigarelägg renovering, klimatanpassning och förnyelse av miljonprogrammen genom riktade investeringar nu som ett led i att bekämpa jobbkrisen.

10. Investera i erfarenhet

Förslag

- I samråd med parterna utveckla nya former av anställningar med nya arbetsuppgifter och arbetsvillkor som ger fler äldre möjlighet att delta i arbetslivet även efter pensionsåldern.
- Ge erfarna anställda möjlighet att utbildas till mentorer för yngre och nyanställda. Det kan ge fler exempelvis inom vård och äldreomsorg möjlighet att arbeta fram till pension utan att slitas ut samtidigt som yngre får en bättre introduktion.
- Det ska aldrig vara tillåtet att diskriminera äldre vare sig i arbetslivet eller i samhället i övrigt. Lagstiftningen ska ses över.
- Inrätta en erfarenhetsdelegation för att ta ett helhetsgrepp kring hur äldres erfarenheter i arbetslivet och i samhället bättre ska kunna tas tillvara. Det ska innefatta såväl lagändringar, attityder som kartläggning av hinder.
- Principen att var och en själv bestämmer över sin vardag ska vara styrande i all äldreomsorg. Ge äldre större möjlighet att bestämma själv över hur hemtjänsttimmarna används.
- Äldre bör erbjudas enklare servicetjänster i hemmet utan behovsprövning, till exempel genom fixartjänster med låg avgift eller gratis.
- Investera i fast och heltidsanställd personal i äldreomsorgen.
- Inför nationella kompetenskrav för att arbeta inom äldreomsorgen
- Satsa på kompetensutveckling av personalen och vidareutveckla satsningen på - *Kompetensstegen* för äldreomsorgens personal som påbörjades under den Socialdemokratiska regeringen.
- Öka utbudet av bostäder anpassade för äldre. Investeringsstöd vid nybyggnation och ROT- avdrag för upprustning ska stimulera detta.
- Gör det enklare och ekonomiskt överkomligt att flytta i tid till mer anpassat boende. Avskaffa flyttskatten.
- Bygg trygghetsboende med gemensamhetslokaler, servicevärdinna/vård och trygghetslarm.
- Pension är uppskjuten lön och ska beskattas som lön.

